

MUNI Law Working Paper Series
David Kosař & Radim Polčák, Co-Editors in Chief

MUNI Law Working Paper 2016.06

Vojtěch Šimíček

**VÝBĚR KANDIDÁTŮ NA SOUDCE ÚSTAVNÍHO SOUDU
A JEJICH SCHVALOVÁNÍ SENÁTEM**

December 2016 / Prosinec 2016

Masaryk university * Law Faculty * Brno * Czech Republic
MUNI Law Working Paper Series can be found at:
<http://workingpapers.law.muni.cz/content/en/issues/>

All rights reserved.
No part of this paper may be reproduced in any form
without permission of the author.

*

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část tohoto working paperu nesmí být v jakékoliv formě
reprodukována bez souhlasu autora.

MUNI Law Working Paper Series

ISSN 2336-4947 (print)

ISSN 2336-4785 (online)

Copy Editor: Martin Bobák

© Vojtěch Šimíček 2016

Masarykova univerzita,

Právnická fakulta

Veveří 70, Brno 611 70

Česká republika

Abstract

The paper describes the role of the president and Senate in process of the selection and appointment of the Constitutional Court's Justices. It deals with the normative aspects of the topic (de constitutione lata and de constitutione ferenda) and suggests several ideas to improve the recent practice.

Keywords

Constitutional Court, President, Senate, Appointment of Judges, Judicial Independence.

Suggested Citation:

Šimíček, Vojtěch 'Výběr kandidátů na soudce Ústavního soudu a jejich schvalování Senátem' (2016), MUNI Law Working Paper No. 2016.06, available at: <http://www.law.muni.cz/dokumenty/37668>.

Abstrakt

Článek se věnuje roli prezidenta a Senátu v procesu výběru a jmenování soudců českého Ústavního soudu. Zabývá se normativními aspekty problému (de constitutione lata a de constitutione ferenda) a nabízí několik myšlenek ke zlepšení stávající praxe.

Klíčová slova

Ústavní soud, prezident, Senát, jmenování soudců Ústavního soudu, soudcovská nezávislost.

Doporučená citace:

Šimíček, Vojtěch 'Výběr kandidátů na soudce Ústavního soudu a jejich schvalování Senátem' (2016), MUNI Law Working Paper No. 2016.06, dostupné z: <http://www.law.muni.cz/dokumenty/37668>.

Author Contact Details

Vojtěch Šimíček

Judge at the Constitutional Court

Associate Professor at the Department of Constitutional Law and Political Science,
Masaryk University, Brno, Czech Republic

Email: Vojtech.Simicek@law.muni.cz

Kontakt na autora

Vojtěch Šimíček

Soudce Ústavního soudu

Docent na Katedře ústavního práva a politologie, Masarykova univerzita
Brno, Česká republika

Email: Vojtech.Simicek@law.muni.cz

VÝBĚR KANDIDÁTŮ NA SOUDCE ÚSTAVNÍHO SOUDU A JEJICH SCHVALOVÁNÍ SENÁTEM

Vojtěch Šimíček

Forthcoming in:

Kysela, J. (ed.): *Dvacet let Senátu Parlamentu České republiky v souvislostech*. Praha: Leges, 2016, 320 s.

1.	Ústavní a zákonná úprava.....	3
2.	Nominace soudců Ústavního soudu v praxi.....	4
3.	Pár námětů ke zlepšení.....	6
3.1.	Úvahy de constitutione ferenda.....	6
3.2.	Úvahy de constitutione lata.....	9
4.	Závěr.....	11

Přinejmenším již od doby Federalistů¹ víme, že soudní moc nevládne mečem ani měšcem a její síla proto musí spočívat v něčem zcela jiném: ve spravedlnosti, nezávislosti a nestrannosti, a také v přesvědčivosti argumentace a v komunikaci s veřejností. Přesto nelze přehlížet, že některá rozhodnutí soudů jsou natolik zásadní, že mohou ovlivňovat a také skutečně ovlivňují fungování celého ústavního systému. Jen namátkou připomínám např. nálezy Ústavního soudu ve věci Miloše Melčáka² anebo opozičněsmluvní reformy volebního systému.³ Jak proto k významu rozhodování soudů uvedl se značnou mírou nadsázky R. Bork, „se soudní mocí není cosi v pořádku, dokáže-li vynést rozhodnutí, které může zvrátit jediné občanská válka.“⁴

Proto je nanejvýš důležité věnovat se způsobům výběru a ustanovování do funkce soudců. Lapidárně řečeno: obrácenou mincí nezávislosti soudců je skutečnost, že když už je někdo do této funkce jmenován, je nanejvýš obtížné jej této funkce později zbavit. Zároveň jsem pevně přesvědčen o tom, že vůbec nefungují některé naivní a paušalizující představy veřejnosti či některých žurnalistů, že již jmenovaného soudce lze později zcela pravidelně ovládat různými sliby či naopak výhrůžkami. V této souvislosti se totiž (byť možná značně optimisticky) zmiňuje tzv. beckettovský efekt, podle něhož se získáním soudcovského úřadu přichází i určitý étos, s výkonem této funkce spjatý.⁵ To konkrétně znamená, že i kandidát na funkci soudce, dříve spojený např. s konkrétní politickou stranou, tyto svoje kontakty postupně ochlazuje a omezuje a chová se stále více nezávisle. Jak proto zaznamenal např. Ch. Geyh⁶, ve Spojených státech byla dřívější následná kontrola justice zákonodárným sborem nahrazena kontrolou předběžnou

¹ List č. 78 A. Hamiltona ze dne 28. 5. 1788, in: HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*, Kalligram, 2002, str. 572-573.

² Nález sp. zn. Pl. ÚS 27/09 ze dne 10. 9. 2009, č. 318/2009 Sb., N 199/54 SbNU 445. Diskuse o tomto nálezu viz např. monotématické číslo *Jurisprudence* č. 1/2010.

³ Nález Pl. ÚS 42/2000 ze dne 24. 1. 2001, č. 64/2001 Sb., N 16/21 SbNU 113.

⁴ BORK, R. *Amerika v pokušení – právo vystavené svodům politiky*, Victoria Publishing, 1993, str. 42.

⁵ ISENSEE, J. *Die Verfassungsgerichtsbarkeit zwischen Recht und Politik*, in: PIAZZOLO, M. (vyd.), *Das Bundesverfassungsgericht - Ein Gericht im Schnittpunkt von Recht und Politik*, Mainz-München, 1995, str. 55. O efektu T. Becketa hovoří proto, že když jej Jindřich II. - jako svého věrného kancléře - jmenoval biskupem z Canterbury, byl velmi překvapen tím, jak poté T. Becket zastupoval zájmy církve a nikoliv Koruny.

⁶ GEYH, Ch. G. *When Courts and Congress Collide: The Struggle for Control of America's Judicial System*, University of Michigan Press, 2006. Za upozornění na tuto knihu patří dík Z. Kühnovi.

v nominačním procesu, a to např. posuzováním politických i právních názorů prezidentem navržených soudců.

Ostatně, tímto fenoménem se nezabývá jen literatura odborná, nýbrž dokonce literární satira. Připomínám proto známou sekvenci z mimořádného seriálu „Jistě, pane premiére“, kde chce mít premiér Hacker jistotu, že bude vydáno konkrétní soudní rozhodnutí, a proto nejprve navrhuje, že by soudce pozval na drink. „*Vyloučeno! Pane premiére, neexistuje žádná možnost, jak vyvíjet nátlak na britského soudce*“, řekl Humphrey. „*Tak jak se to tedy dělá, abyste si zajistil odsouzení?*“ *zajímá jsem se.* „*To je prosté. Vyberete si soudce, na kterého nemusíte žádný nátlak vyvíjet. Promluvíte si s ministrem spravedlnosti a najdete soudce, který se chce stát soudcem Nejvyššího soudu a proto soudí, jak vláda potřebuje.*“⁷

Shrňme si vstupní úvahu: význam soudní moci pro fungování celého ústavního systému a pro běžný život lidí je nepopíratelně značný. Protože ovlivňování konkrétních rozhodnutí zvnějšku soudní moci je absolutně nepřipustné a nepřijatelné a zcela správně se proto může pohybovat až v oblasti trestního práva, případně přinejmenším kárného potrestání konkrétních soudců, je velmi důležité, aby se soudci staly osoby, které splňují pro výkon této funkce ty nejlepší předpoklady: nejen odborné, nýbrž také osobnostní. Na otázku, jaký by měl být dobrý soudce, odpovídá např. Aharon Barak⁸ tak, že „*dobrý soudce je ten, který s omezeními danými legitimními možnostmi činí právo takovým, aby co nejlépe přemostovalo propast mezi právem a společností a aby co nejlépe chránil ústavu a její hodnoty.*“

V případě soudců Ústavního soudu platí dříve řečené o významu této instituce i o očekávaných odborných a osobnostních předpokladech přinejmenším dvojnásob, a to zejména z následujících důvodů. Předně, pravomoci Ústavního soudu jsou obrovské a není velkou nadsázkou, pokud uvedu, že může přezkoumat a případně zrušit prakticky kterýkoliv právní předpis i individuální právní akt. Je proto v souladu s elementární logikou, že tak obrovské moci by měla odpovídat též úroveň a étos soudců, kteří jsou touto mimořádnou mocí obdařeni. Rovněž platí, že funkce soudce Ústavního soudu je mezi právníckými profesemi ve státní, resp. veřejné službě, oprávněně vnímána jako zřejmě ta nejprestižnější.⁹ V neposlední řadě je obecně přijímáno, že význam každé instituce není dán jen jejím právním rámcem a kompetencemi, nýbrž především způsobem jejich naplňování. Jak s oblibou uváděl bývalý ústavní soudce V. Čermák, elita se pozná především podle výkonu a schopnosti obětí.¹⁰ Osobně dodávám, že tento výkon musí být provázen též otevřeností soudu a jeho schopností komunikovat. To, jak je judikatura soudu v praxi přijímána, totiž není dáno výhradně tím, „jak velkým razítkem“ daný soud disponuje, nýbrž především jeho způsobem podání svých myšlenek srozumitelným, přístupným způsobem a kdy se musí též co nejvíce vyvarovat judikatorní nejednotě a nepředvídatelnosti svého rozhodování.

Konečně, osoby soudců Ústavního soudu a jejich životní příběhy jsou velmi důležité též proto, že i u Ústavního soudu není podstatné jen to, *co* tento soud říká, nýbrž neméně významné je též, *kdo* tak činí. Pokud totiž je Ústavní soud veřejností ztotožněn s osobnostmi, které mají nezpochybnitelnou integritu a svým životem již prokázaly, že se jedná o osoby vskutku ctihodné,

⁷ LYNN, J., JAY, A. *Jistě, pane premiére* 2, Aurora, 2003, str. 87.

⁸ BARAK, A. *The judge in a democracy*, Princeton University Press, 2006, str. 307-308.

⁹ Ústavní soud bývá v této souvislosti dokonce označován za příslovečný „právnícký Olymp“. Viz např. KYSELA, J., BLAŽKOVÁ, K., CHMEL, J. a kol. *Právnícký Olymp – portréty vybraných soudců Ústavního soudu ČR*, Leges, 2015.

¹⁰ „*Příslušníka elity poznáte dnes jen podle sociálního výkonu, tedy podle toho, jestli je schopen se obětovat, nebo něco obětovat, ať už má majetek nebo vzdělání. Opakují: pojem elity se dnes váže pouze k sociálnímu výkonu a jeho projevem je v poslední instanci pouze obět. Svět je založen na obětech.*“ Rozhovor V. Čermáka s K. Hvizďalou, Respekt č. 42/2003.

pak je samozřejmě i autorita a důvěra k této instituci větší. Jako pamětník první dekády Ústavního soudu (z pozice asistenta jednoho ze soudců) si dovoluji tvrdit, že ani tehdy Ústavní soud samozřejmě nebyl ideální. Určitě také dělal chyby a některá rozhodnutí se prostě nepovedla, nicméně přes to všechno nemohl nikdo zpochybnit, že soudci byli osobami důvěryhodnými, které již v minulosti prokázaly svoji nezávislost a smysl pro spravedlnost.

Již na tomto místě si troufám uvést, že jsem velmi překvapen tím, jak málo pozornosti je věnováno výběru soudců Ústavního soudu¹¹, jak se jedná o proces – z vnějšího pohledu nazíráno - nesrozumitelný a někdy dokonce i nahodilý až intuitivní.¹² Odpovědnost za tento stav nese samozřejmě v plné míře prezident republiky a také Senát.

Dobře vím, že tento svůj velmi kategorický a předčasně učiněný závěr musím pečlivě vysvětlit v dalším textu.

1. Ústavní a zákonná úprava

Základní rámec výběru a jmenování soudců Ústavního soudu stanoví Ústava.¹³ Dočteme se v ní, že počet soudců je 15 a funkční období trvá 10 let. Soudce jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu. Podmínkou je bezúhonnost, volitelnost do Senátu (tedy věk nejméně 40 let), státní občanství, vysokoškolské právnické vzdělání a nejméně desetiletá právní praxe. Funkce se soudce Ústavního soudu ujímá složením slibu do rukou prezidenta republiky. Prováděcí zákon¹⁴ dále stanoví neslučitelnost této funkce s jinými aktivitami, a to včetně členství v politických stranách. Lakonickou úpravu jednání o vyslovení souhlasu s jmenováním soudce Ústavního soudu pak obsahuje jednací řád Senátu.¹⁵

Ústavně nanejvýš problematickou se jeví fikce souhlasu Senátu s návrhem prezidenta republiky na jmenování soudce Ústavního soudu v případě, kdy o tomto návrhu Senát ve lhůtě do 60 dnů nehlasoval¹⁶, jelikož Ústava podmiňuje jmenování soudce výslovně souhlasem Senátu a takovou právní *pozitivní fikci* vůbec nepředpokládá. Přitom v případě zákonodárce ústavodárce výslovně stanovil fikci schválení návrhu zákona Senátem, pokud se k němu Senát ve stanovené době nevyjádří.¹⁷ J. Filip k tomu kriticky uvádí, že „v Ústavě je nepochybně vyžadován souhlas, který může Senát vyjádřit jen tím způsobem, že se potřebnou většinou vysloví pro jmenování kandidáta do funkce soudce. Žádnou lhůtu k vyjádření souhlasu Ústava nestanovila, ani k jejímu stanovení zákonodárce nezmocnila. [...] Opatření proti nečinnosti současně nerespektuje princip permanence zasedání Senátu.“¹⁸

¹¹ Samozřejmě s několika čestnými výjimkami, jako je např. článek KYSELA, J., KÜHN, Z. *Kreace ústavních soudů ze srovnávací perspektivy*, Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003, str. 1-16, anebo závěrečná kapitola knihy KYSELA, J., BLÁŽKOVÁ, K., CHMEL, J. a kol. *Právnický Olymp – portréty vybraných soudců Ústavního soudu ČR*, Leges, 2015.

¹² Až anekdotický rozměr má např. historika P. Rychetského na setkání s prezidentem V. Klausem, který údajně zapomněl téma, pro které P. Rychetského pozval a proto se „v té trapné chvíli rychle chytl záchranného stěbla a řekl: „Vám tam chybí ještě jeden soudce. Máš nějaký návrh?“ Navrhl jsem doktora Kůrku a on ho hned akceptoval.“ NĚMEČEK, T., RYCHETSKÝ, P. *Diskrétní zóna*, Vyšehrad, 2012, str. 223.

¹³ Čl. 84 a 85 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“).

¹⁴ Ustanovení § 4 odst. 3 a 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“).

¹⁵ Ustanovení § 140 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Ustanovení § 6 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

¹⁷ Čl. 46 odst. 3 Ústavy.

¹⁸ FILIP, J., HOLLÄNDER, P., ŠIMÍČEK, V. *Zákon o Ústavním soudu – komentář*, 2. Vyd., C. H. Beck, 2007.

Zajímavou otázkou je rovněž, zda je prezident republiky vázán svým vlastním návrhem na jmenování soudce Ústavního soudu poté, co s ním Senát vyslovil souhlas. K tomu např. E. Wagnerová¹⁹, která tuto vázanost dovozuje, uvedla, že „*nejmenovaný, avšak Senátem odsouhlasený kandidát, by mohl namítat zásah do svého politického práva na rovný přístup k veřejným funkcím.*“ S tímto názorem souhlasím a doplním ho proto pouze tím, že k odmítnutí jmenování by za této situace mohl prezident republiky přistoupit pouze tehdy, pokud by se v období po podání návrhu do (případného) jmenování objevily nové a natolik zásadní skutečnosti, které – pokud by byly prezidentovi známy již dříve – by znamenaly, že by tento návrh vůbec nepodal. Kromě zjištění, že kandidát nesplňuje ústavní a zákonné podmínky, by se proto muselo jednat o natolik závažná podezření, jako je třeba (pravděpodobně) spáchání závažného trestného činu. Komplikovanější situace by však nastala tehdy, pokud by v mezičase (např. po podání návrhu, avšak ještě před jmenováním soudce) „navrhující“ prezident republiky ztratil svůj úřad (např. by zemřel) a nový prezident by musel řešit, zda je povinen jmenovací proces dokončit. V tomto případě mám za to, že z důvodu zmíněné personální diskontinuity by tuto povinnost neměl. V opačném případě by totiž mohlo docházet i k případům známým z Polska, kdy by byli s velkým časovým předstihem schválení kandidáti na ústavní soudce jen proto, aby byl k jejich jmenování zavázán prezident nový, čímž by byla tato jeho pravomoc *de facto* vyprázdněna.

2. Nominace soudců Ústavního soudu v praxi

Jakkoliv máme za sebou nominaci již „třetího“ Ústavního soudu, provedenou osobami třech různých prezidentů, nelze stále hovořit o jakési ústavní zvyklosti při výběru a schvalování kandidátů na funkci soudce Ústavního soudu. Značným problémem je již samotná skutečnost, že tato nominace zatím není odborně zpracována, takže nejsou přístupné dostatečné informace o tom, jak byli v minulosti tito soudci vybíráni, resp. proč někteří z kandidátů nakonec neuspěli.

Se značnou mírou zjednodušení si proto dovoluji způsob výběru kandidátů prováděný *V. Havlem* označit za (dosud) nejvíce transparentní.²⁰ Oslovil totiž akademické instituce (čtyři právnické fakulty, Akademii věd a profesní komory). Poté využíval poradní komise, která vhodné kandidáty vybírala. Při odchodu *V. Havla* z funkce prý svému nástupci přenechal databázi s 50 možnými kandidáty na funkci ústavních soudců.

Výběr kandidátů prováděný *V. Klausem* probíhal zpočátku rovněž v součinnosti s vytvořenou poradní skupinou, nicméně tato se nakonec sešla pouze třikrát a způsob, jakým byli vyhledáváni a vybíráni další kandidáti, je proto zahalen mlhou. Navíc, *V. Klaus* byl při výběru ústavních soudců velmi liknavý a značnou dobu proto Ústavní soud rozhodoval v neúplném složení.²¹ Tato liknavost a nezáměr o Ústavní soud se zřejmě projevoval i v tom, že se s některými

¹⁹ WAGNEROVÁ, E. *Prezident republiky a Ústavní soud*, in: ŠIMÍČEK, V. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*, Masarykova univerzita, MPÚ Brno, 2008, str. 105.

²⁰ K tomu viz některé publikované osobní vzpomínky, které jsou k dispozici zejména díky T. Němečkovi. Např. NĚMEČEK, T. *Vojtěch Cěl: Život právníka ve 20. století*, Praha, Leges, 2010, str. 120 a násl., kde popisuje i složení poradní skupiny prezidenta *V. Havla*, která prováděla pohovory s jednotlivými kandidáty.

²¹ Srov. usnesení Pl. ÚS 17/02 ze dne 23. 3. 2004 (<http://nalus.usoud.cz>), vydané za situace, kdy počet soudců Ústavního soudu klesl na 11 a proto plénum raději preventivně přerušilo projednávání návrhů na kontrolu norem. „*Proto, vedeno zájmem na zachování korektnosti a spravedlivosti řízení a snahou neobrozit výkon ochrany ústavnosti v České republice, plénum Ústavního soudu shledává v nedostatečném obsazení Ústavního soudu překážku řízení v plenárních věcech a podle § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s analogickou aplikací ustanovení občanského soudního řádu o přerušení řízení přerušuje všechna zahájená řízení v plenárních věcech do doby, než bude počet soudců Ústavního soudu doplněn alespoň na dvanáct.*“ K pokračování v řízení došlo až po jmenování dvanácté soudkyně M. Židlické dne 16. 6. 2004.

kandidáty údajně osobně vůbec nesetkal.²² Právě V. Klaus byl také při nominaci kandidátů na tuto funkci v Senátu nejméně úspěšný a hned několik jeho kandidátů od Senátu neobdrželo potřebný souhlas ke jmenování. Proto také zřejmě na konci svého funkčního období na navrhování kandidátů zcela rezignoval.²³

Konečně obsazení třetího Ústavního soudu prezidentem M. Zemanem proběhlo za výrazného vlivu jeho předsedy P. Rychetského, takže možná i proto se o současném Ústavním soudu běžně hovoří jako o „Rychetského soudu“²⁴, byť je samozřejmě pravdou, že P. Rychetský velmi úzce spolupracoval a jednotlivá jména konzultoval i s dalšími významnými justičními a právníckými institucemi (např. předseda Nejvyššího správního soudu J. Baxa anebo předsedkyně Nejvyššího soudu I. Brožová).

Možná právě obsazení třetího Ústavního soudu velmi názorně ukázalo, jak nejasná, nejednotná a zejména nepředvídatelná jsou pravidla výběru a schvalování ústavních soudců. Nemůžeme totiž přehlížet ani tu skutečnost, že výběr „prvního“ Ústavního soudu²⁵ byl obtížný již jen tím, že vznikal zcela nový soud na „zelené louce“, přičemž v té době se skutečně nedalo říci, že by v České republice působily stovky právníků starších 40 let, kteří by byli odborně zdatní a osobně nezatížení předchozím totalitním režimem, a určitý problém se skutečnou konkurencí a názorovou pestrostí měl rovněž V. Klaus. Troufám si však tvrdit, že v roce 2013, kdy byl do funkce prezidenta republiky zvolen M. Zeman, již bylo možno uvažovat o (přínejmenším) desítkách jmen potenciálních kandidátů na funkci soudce Ústavního soudu, kteří splňovali přísné odborné i osobnostní nároky.

Takto viděno proto může být o to více překvapivě nepředvídatelný postup nominace kandidátů. Někteří z kandidátů totiž byli navrženi poté, co je předtím veřejně podpořili významní justiční představitelé (kromě již jmenovaných P. Rychetského, J. Baxy a I. Brožové také nejvyšší státní zástupce P. Zeman), zatímco jiní byli prezentováni pouze ve spojitosti s osobou P. Rychetského, v jednom případě byla se žádostí o doporučení přímo oslovena Česká advokátní komora a u některých kandidátů se vlastně ani veřejně neví, kdo je prezidentovi republiky doporučil a z celkových okolností je pouze zřejmé, že to nebyl P. Rychetský ani nikdo další z „justičních špiček“.

Z hlediska schvalovacího procesu v Senátu se praxe ustálila na tom, že kandidáti na funkce soudce Ústavního soudu absolvují představení a diskusi, zakončenou hlasováním, v některých výborech (ústavněprávní a dále pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice) a poté jsou zváni do senátorských klubů, kde mohou diskutovat a odpovídat na otázky jejich členů.

²² M. Říha in: KYSELA, J., BLAŽKOVÁ, K., CHMEL, J. a kol. *Právnícký Olymp – portréty vybraných soudců Ústavního soudu ČR*, Leges, 2015, str. 223.

²³ T. Langášek proto označuje období od března 2012 do března 2013 ze strany prezidenta V. Klause za „ostentativní pasivitu“ (RYCHETSKÝ, P., LANGÁŠEK, T., HERC, T., MLSNA, P. *Ústava České republiky – komentář*, Wolters Kluwer, 2015, str. 831.)

²⁴ Nevzpomínám si totiž, že by první dekáda byla odbornou veřejností či médií označována jako „Kesslerův soud“ a tento termín se nepoužíval ani v případě druhé dekády.

²⁵ Samostatné pojednání by si jistě zasloužil výběr federálního Ústavního soudu, který působil (jen) v roce 1992, nicméně tato dvanáctičlenná instituce byla personálně značně odlišná již tím, že v ní byli paritně zastoupeni čeští a slovenští soudci.

Mám za to, že tato situace není dobrá a neodpovídá ani vážnosti instituce, kterou Ústavní soud v ústavním systému nepochybně představuje. V dalším se proto budu zabývat tím, jak by se mohla tato situace zlepšit: nejprve v rovině *de constitutione ferenda* a poté *de constitutione lata*.

3. Pár námětů ke zlepšení

3.1. *Úvahy de constitutione ferenda*

Patřím ke skupině právníků, která nemá ráda změny právního řádu a tím méně změny Ústavy. Pokud by však již ke změně Ústavy ohledně pravidel pro výběr a jmenování ústavních soudců mělo dojít, pak bych doporučoval zvážit především následující změny: zákaz opakování mandátu spojený s prodloužením funkčního období, volbu předsedy Ústavního soudu samotnými soudci a rozšíření okruhu navrhovatelů kandidátů.

V případě zákazu opakování mandátu dlouhodobě tvrdím, že možnost opětovného jmenování stejné osoby soudcem Ústavního soudu je systémově špatná. Pokud pomínu komparativní argument, dle něhož je Česká republika v tomto směru výjimkou, spatřuji smysl zákazu opětovného jmenování v tom, že i ten nejlepší a osobnostně nejvíce odolný soudce se nutně dostane do určitého pokušení, když na straně jedné si je vědom toho, že jeho mandát se nezadržitelně krátí, a současně má za to, že by v něm rád pokračoval i další desetileté období, nicméně na straně druhé velmi dobře ví, kdo o případném znovujmenování bude rozhodovat a jak asi bude přemýšlet. Proto se nutně dostává do pokušení na závěr svého mandátu se (přínejmenším) aktivně nepodílet na těch rozhodnutích, u nichž důvodně očekává, že pokud by s nimi byl příliš spojován, může na opakovanou nominaci zapomenout. Ostatně, v některých případech se reálně ukázalo, že Senát neschválil návrhy na jmenování některých kandidátů právě v případech, kdy se ucházeli o opakovaný mandát a z celkové atmosféry, resp. z některých vyjádření senátorů, bylo patrné, že důvodem nesouhlasu byla právě jejich rozhodovací činnost v některých konkrétních případech. Jinak řečeno, nežijeme v ideálním světě, ani soudci Ústavního soudu nejsou příslovečnými „anděly“ a systémově proto není dobré vystavovat je podobnému pokušení.

Jiná je však otázka, zda má ústavodárce zákaz opětovného jmenování formulovat tak, jak učinil třeba u prezidenta republiky, kdy je vyloučena pouze možnost ucházet se o stejnou funkci dvakrát bezprostředně po sobě²⁶, anebo zda má platit přísnější varianta, zakazující opakovaný výkon tohoto mandátu absolutně, tedy bez ohledu na to, zda se bude jednat o mandát vykonávaný dvakrát „za sebou“. Zde se domnívám, že tato přísnější varianta není nutná a dokonce může být kontraproduktivní.

Pokud totiž smysl opakování mandátu spočívá v tom, aby soudce nebyl bezprostředně hodnocen za svoje rozhodnutí a aby proto „neodezíral ze rtů“ svých nominantů, resp. schvalovatelů, nedomnívám se, že když by např. bývalý soudce Ústavního soudu vykonal devítiletý mandát soudce Evropského soudu pro lidská práva (případně Soudního dvora EU apod.), tak by toto riziko reálně mohlo vzniknout. S větším odstupem času se totiž nutně změní politická konstelace a personální složení úřadu prezidenta republiky i Senátu, takže považuji za značně naivní představu, že soudce Ústavního soudu bude natolik jasnoživý, že přesně odhadne, které politické síle má jít svými rozhodnutími „na ruku“ s vyhlídkou řady let dopředu. V každém případě by však

²⁶ Podle čl. 57 odst. 2 platí, že „[n]ikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou.“

tento časový odstup nezbytný pro „vychladnutí“ neměl být kratší nežli pět let, neboť v případě kratšího odstupu by nemohl být považován za dostatečně věrohodný. Pětiletý odstup však zaručuje, že návrh bude podávat osoba jiného prezidenta republiky a také proběhnou volby do dvou třetin Senátu.

Proti shora zmíněné přísnější variantě zákazu opětovného jmenování lze ostatně argumentovat i tak, že v tomto případě by vlastně neměl být soudcem Ústavního soudu *stricto sensu* zřejmě vůbec nikdo, kdo již v justici působí. Rovněž u soudce krajského, Nejvyššího či Nejvyššího správního soudu, který by měl tuto ambici, by totiž mohlo být namítnuto, že je jeho rozhodování o zásadních kauzách, nezřídka majících též politické dopady, činěné před případným podáním návrhu ohroženo, neboť není dána záruka, že bude postupovat skutečně nezávisle, nestranně a výhradně podle svého nejlepšího přesvědčení a svědomí.

S tím jde ruku v ruce i přiměřené prodloužení mandátu na (nejméně) 12 let. Pro tuto změnu nabízím velmi jednoduchý argument. Ústavním soudcem se nikdo nenarodí a jde o velmi specifickou a zodpovědnou práci, na kterou se nelze dopředu zcela připravit tak, jako se tomu děje např. při vstupu do advokacie, notářství či obecného soudnictví. Dobrý a silný Ústavní soud je přitom takový, kde se jeho členové rekrutují z různých právních profesí. Nezastupitelné místo proto mají na Ústavním soudu akademici, soudci, advokáti a předem nejsou diskreditováni ani politici²⁷ a další profese. Je však naivní si představovat, že např. profesor právní filozofie anebo dlouholetý poslanec či senátor je schopen ze dne na den plnohodnotně vykonávat práci ústavního soudce. Rovněž tato velmi specifická činnost totiž potřebuje určitý čas na „zapracování“. V tomto kontextu viděno se desetiletý mandát skutečně může jevit jako značně krátký a je možná pro stát zbytečný luxus, pokud odcházejí z těchto funkcí soudci, kteří jsou právě na vrcholu své výkonnosti.

Druhá možná změna se týká volby předsedy (resp. místopředsedů) Ústavního soudu samotnými soudci. Smysl této změny by spočíval jednak v oslabení vlivu přímo voleného prezidenta republiky na činnost Ústavního soudu, dále v oslabení postavení samotného předsedy Ústavního soudu a konečně v jeho větší demokratizaci. Volba předsedy by dávala rovněž větší předpoklad toho, že tato osoba představuje skutečného představitele Ústavního soudu, který ztělesňuje většinové postoje jeho členů, a znamenala by odklon od – po mém soudu – značně zavádějící teze, podle níž představuje jmenování do funkce předsedy či místopředsedy (jakéhokoliv) soudu kariéerní posun soudce.²⁸ Tato ústavní změna by samozřejmě měla nutně vést i ke zkrácení délky mandátu předsedy Ústavního soudu (při délce mandátu 12 let by docházelo k nové volbě např. po 4 letech). Rovněž v tomto případě by se v České republice nejednalo o nějaký neznámý a nevyzkoušený experiment, nýbrž o řešení, které je osvědčené již v jiných systémech.²⁹

Další úvaha *de constitutione ferenda* se týká rozšíření navrhovatelů kandidátů na soudce Ústavního soudu. Zde se nabízí především zapojení zvažované Nejvyšší soudní rady (a do jejího ustavení

²⁷ Kromě toho, že na řadě zahraničních ústavních soudech skutečně politici působí, je možno připomenout, že se pro to, aby vedle profesionálních soudců na ústavním soudu působili také bývalí členové parlamentu a vlády, vyslovila např. i taková autorita, jakou je Hayek. Viz HAYEK, F. A. *Právo, zákonodárství a svoboda*, Academia, 1994, str. 365.

²⁸ Pokud by totiž měla platit tato teze o kariéerním postupu (bohužel vyslovená i Ústavním soudem, viz nálezný sp. zn. Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, č. 349/2002 Sb., N 78/26 SbNU 273), pak by logicky uplynutí mandátu funkcionáře a jeho návrat k běžnému souzení mělo být považováno za profesní degradaci, což je však pro mne osobně zcela nepřijatelný způsob uvažování.

²⁹ Svého předsedu si volí např. španělský (čl. 160 ústavy) nebo portugalský ústavní soud (čl. 224 odst. 4 ústavy).

obou nejvyšších soudů), která by mohla navrhovat přiměřený počet kandidátů. Tím by se jednak posílila pestrost složení Ústavního soudu a také by byla zvýšena jeho legitimita. Mohlo by proto platit, že např. dvě třetiny soudců by navrhl prezident republiky a jednu třetinu Nejvyšší soudní rada.³⁰ Primárně nejde o stanovení přesného poměru, nýbrž o větší pestrost zdrojů, oslabení příliš silného postavení prezidenta republiky v této agendě a tedy i o silnější legitimitu Ústavního soudu jako celku.

Je určitě přinejmenším také k diskusi, zda v současnosti ještě ob stojí velmi „měkká“ podmínka pro jmenování do funkce soudce Ústavního soudu spočívající pouze v nejméně desetileté právní praxi. Velmi dobře rozumím tomu, že tato podmínka v roce přijímání Ústavy nemohla být nastavena příliš tvrdě, protože se Česká republika nacházela teprve na počátku celkové společenské transformace a z dobře známých důvodů osobnostně věrohodných a odborně zdatných právníků bylo jako šafránu, takže požadavek např. delší justiční praxe by byl zcela kontraproduktivní. Pokud však má být Ústavní soud obecnou justicí respektovaným právnickým „Olympem“ i v současnosti, je otázka, zda by se vstupní podmínky neměly poněkud zpřísnit. Příkladem budiž třeba italská úprava, podle níž se soudci Ústavního soudu vybírají ze soudců nejvyšších soudů, z řádných univerzitních profesorů a z advokátů s praxí alespoň 20 let.³¹

Samostatnou úvahu by si zasloužilo i zavedení kooptace cca třech soudců Ústavního soudu jeho plénum. To je model, který je známý např. v Portugalsku³² a jeho výhodou je doplnění „odborného portfolia“ samotnými ústavními soudci. Jinak řečeno, tento model je založen na předpokladu, že to jsou sami soudci, kdo ví nejlépe, jaká specializace či konkrétní osobnost na soudu nejvíce chybí. Byť si jsem samozřejmě dobře vědom případné námitky, že toto řešení je příliš meritokratické a jde proti dříve vyslovené tezi o nutnosti silnější legitimacy Ústavního soudu.

Konečně za smysluplnou a především praktickou považuji možnou změnu spočívající v pojistce proti personální vyprázdněnosti Ústavního soudu, která by konkrétně znamenala, že po uplynutí funkčního období by soudce tuto funkci vykonával až do okamžiku, kdy se ujme funkce soudce nový. Jak totiž nedávná historie ukázala (viz shora popsána „ostentativní pasivita“ prezidenta V. Klause), nelze vyloučit, že rozhodovací činnost Ústavního soudu bude ohrožena v důsledku liknavosti prezidenta republiky (případně Senátu) i v budoucnu. Podobná „prorogační pojistka“ ostatně není neobvyklá ani v zahraničí³³ a v České republice platila dříve i např. pro funkce starostů.³⁴ V případě této změny je však nutno současně poukázat na potenciální riziko spočívající v posílení postavení prezidenta republiky, který by za situace, když by věděl, že jeho kandidát zřejmě nedocílí potřebné většiny v Senátu, prostě žádného nenavrhl a raději tak umožnil faktické prodloužení či dokonce zopakování mandátu stejného soudce. Podobně by však mohlo být fakticky posíleno i postavení Senátu, který by se namísto současného práva veta vůči navrženému

³⁰ Např. ve Španělsku z celkových 12 členů ústavního soudu navrhuje dva právě Nejvyšší soudní rada (čl. 159 odst. 1 ústavy). V Itálii je třetina z 15 soudců volena třemi nejvyššími soudními orgány (čl. 135 ústavy). V Bulharsku je třetina z celkového počtu 12 soudců volena na společné schůzi soudců Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu.

³¹ Čl. 135 italské ústavy.

³² Viz čl. 224 odst. 1 portugalské ústavy, podle níž se Ústavní soud skládá ze třinácti soudců, z nichž „deset je jmenováno Shromážděním republiky a další tři jsou dodatečně voleni jimi samými.“

³³ Viz např. ustanovení § 4 odst. 4 německého zákona o ústavním soudu, podle něhož „po uplynutí funkčního období vykonávají soudci svou funkci až do jmenování nástupce.“

³⁴ Viz ustanovení § 55 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení): „Starosta setrvává ve své funkci i po ukončení volebního období až do zvolení nového starosty.“ Tato úprava však vedla i k takovým absurditám, že v některých malých obcích, kde se po volbách nepovedlo zvolit starostu (resp. přesněji přemluvit někoho ze zastupitelů, aby tuto funkci vzal), vykonával funkci starosty celé volební období starosta bývalý, který však již nebyl zastupitelem

kandidátovi ve skutečnosti rozhodoval, zda považuje za lepšího soudce stávajícího anebo nově navrhovaného a prováděl tak vlastně pozitivní výběr. Konečně, velkým rizikem by bylo též ohrožení nezávislosti stávajícího soudce, kterému by se prodlužoval mandát, avšak s tím, že tento mandát by mohl být kdykoliv ukončen navržením a schválením kandidáta nového. Mohla by tak nastat situace, kdy by tento soudce věděl, že bude-li i nadále rozhodovat tak, jak odpovídá zájmům prezidenta republiky, nový soudce nebude navržen. Pokud však tuto „tichou dohodu“ nedodrží, bude ze své funkce „odvolán“ jmenováním soudce nového.

3.2. *Úvahy de constitutione lata*

Je zřejmé, že kromě změn, vyžadujících nezbytně změnu Ústavy, lze v procesu výběru a schvalování ústavních soudců učinit mnoho dobrého již na základě stávající právní úpravy pouze prostřednictvím změn faktických. Mám dokonce za to, že tyto změny jsou v konečném důsledku možná i významnější nežli shora naznačené změny formálněprávní.

Především se velmi přikláním k tomu, aby prezident republiky pravidelně oslovoval relevantní instituce s výzvou, aby samy doporučily osoby, které podle jejich nejlepšího přesvědčení splňují lidské i odborné předpoklady pro jmenování do funkce soudců Ústavního soudu. Konkrétně mám na mysli zejména právnické profesní komory, právnické fakulty, předsedy nejvyšších a krajských soudů a – přinejmenším do zavedení Nejvyšší soudní rady – zřejmě i Soudcovskou unii. Je samozřejmě věcí těchto institucí, jakým způsobem provedou výběr konkrétních jmen: zda např. na právnických fakultách o tom bude jednat jen kolegium děkana anebo vědecká rada, zda advokátní komora vyhlásí něco na způsob výběrového řízení atp. Podstatné je, že tímto způsobem by se vytvořil - sice pro prezidenta republiky nezávazný, nicméně důležitý – seznam osob, které by měly legitimitu spojenou s institucemi, které je do této funkce doporučily. Toto řešení sice na straně jedné předpokládá značné sebeomezení ze strany prezidenta republiky, nicméně na straně druhé mu dává vyšší legitimitu a koneckonců i určité „alibi“. Pokud by se totiž ukázalo, že daná osoba nebyla zcela vhodným adeptem na tuto funkci, mohl by prezident odkázat právě na doporučení od dané instituce. Kromě toho, kterýkoliv kandidát se za určitých okolností a bez své viny „*může stát obětí střetu prezidenta republiky a senátní většiny, který v podstatě se samotnou nominací nijak nesouvisí, je na ni však extendován.*“³⁵

To samozřejmě neznamená, že by prezident republiky byl tímto seznamem jakkoliv vázán anebo že by dokonce musel např. respektovat navržené pořadí. Je věcí prezidenta, aby případně navrhl i osobu mimo tento seznam, přičemž je na něm samotném, jak tuto nominaci odůvodní.

Další problém spočívá v tom, že velmi nepředvídatelně se při schvalování kandidátů na soudce Ústavního soudu chová Senát. U jednotlivých kandidátů totiž postupuje nejednotně a vytýká jim třeba i věci, které u jiných naopak zcela přehlídí. V případě Senátu bych proto doporučil formulaci obecných a transparentních kritérií, kterým bude Senát věnovat největší pozornost. Těmto kritériím můžeme pracovně říkat třeba „optimální profil ústavního soudce“.³⁶ Protože

³⁵ KYSELA, J., KÜHN, Z. *Kreace ústavních soudů ze srovnávací perspektivy*, Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003, str. 10.

³⁶ Určitou inspirací může být v tomto směru *Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud* (<http://www.nssoud.cz/Memorandum-o-vyberu-kandidatu-na-soudce-pro-Nejvyssi-spravni-soud-zverejneni-pravidel/art/875?menu=382>), kde jsou jako klíčové vlastnosti kandidáta na funkci soudce označeny: osobnostní kvality a charakter (morální integrita, objektivita, odvaha, dobrý úsudek, pokora, rozhodnost, schopnost a ochota učit se a dále se profesně rozvíjet), intelektuální kapacita (obecná právní erudice, vysoká úroveň znalostí v oblasti veřejného práva, schopnost rychle vstřebávat a analyzovat informace, samostatné myšlení), schopnost porozumění

Ústavní soud by měl být složen odborně a personálně pestrě, mělo by být pamatováno na různé právní profese, z nichž by kandidáti přicházeli. Dovedu si proto např. představit, že kandidát působící v akademické sféře by měl mít přinejmenším titul docenta, osoba z prostředí justice by měla přijít buď přímo z některého z nejvyšších soudů, anebo by přinejmenším měla splňovat podmínky pro přeložení k nejvyššímu soudu.³⁷ Rovněž u advokáta by se mělo očekávat, že prokáže dostatečné zkušenosti a praxi.

Oproti řadě zahraničních ústavních soudů se také domnívám, že by měl být kladen daleko větší důraz na praktické právnícké dovednosti. Pokud totiž setrvale platí, že více než 95% agendy Ústavního soudu představuje řízení o ústavních stížnostech, kterými se přezkoumávají (takřka výhradně) rozhodnutí obecných soudů, je zcela logické očekávat, že ústavní soudce bude připraven na práci se soudním spisem, že se bude aspoň povšechně orientovat napříč celým právním řádem a že bude seznámen s reálným fungováním soudů. Proto by zřejmě měly mezi ústavními soudci převažovat právě osoby, které přicházejí z obecné justice.³⁸ Je pak otázkou, zda tuto podmínku nezahrnout přímo do Ústavy, a to např. v té podobě, že určitý minimální počet soudců Ústavního soudu bude jmenován z řad soudců obecných soudů. Můžeme pak vést diskusi o tom, zda by tento počet měl být pět, sedm či jiný. Jen připomínám, že ani toto řešení není zcela neobvyklé, neboť je znájí např. ve SRN³⁹, v Belgii⁴⁰ anebo v Portugalsku.⁴¹

Kromě transparentního vymezení představy, jakého ústavního soudce si Senát přeje, je však vhodné i poněkud přenastavit procedurální pravidla. Pro určité zjednodušení připodobním jednání Senátu v některých ohledech k jednání vědecké rady fakulty při např. habilitačním řízení.

Nejprve by se měly od kandidáta vyžádat všechny potřebné podklady. Úkolem Senátu by však neměla být snaha zdvojit postup prezidentské kanceláře a prověřovat např. doložené diplomy, doklad o státním občanství nebo negativní lustrační osvědčení. Senátory by mělo spíše zajímat, o jakého člověka se jedná. Informace o tom by měla vyplynout např. z vyžádaných cca 10 „top“ soudních rozhodnutí, které by sám kandidát vybral a předložil a z nichž by bylo zřejmé, jaké je jeho hodnotové zakotvení. U advokáta by bylo zase např. zajímavé, jaké klienty a v jakých řízeních zastupoval, zda pracoval také v rámci *pro bono*, jaké reference a od koho může doložit apod. Kandidát-akademik by informoval o tom, co všechno napsal, na kterých konferencích vystupoval a jaké kurzy vyučuje. Jistě by bylo zajímavé třeba i vědět, jak ho hodnotí studenti (zcela standardní jsou dnes tzv. předmětové ankety) a jak se k tomu staví domovská instituce. Je zcela zřejmé (a tady je paralela s habilitačním řízením asi největší), že hodnocení těchto

a férové jednání (schopnost přistupovat ke každému jednotlivci, bez ohledu na prostředí, z něhož pochází, citlivě a s respektem, ochota trpělivě naslouchat, zdvořilé jednání), autorita a komunikační schopnosti (schopnost vyvolávat respekt a důvěru, schopnost udržet autoritu i v případě pokusu o její zpochybnění, schopnost jasně a stručně vysvětlit průběh řízení a jakékoliv rozhodnutí všem účastníkům řízení a dalším osobám) a konečně efektivita práce (schopnost pracovat rychle a pod tlakem, schopnost dobře si organizovat svůj čas a bez průtahů vyhotovovat jasně odůvodněná rozhodnutí, schopnost konstruktivně spolupracovat s ostatními soudci v senátu a v rámci celého soudu, schopnost vést a vychovávat asistenty a obecně manažerské schopnosti).

³⁷ Srov. § 71 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, a § 121 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního.

³⁸ Podobný názor v komentáři ke složení druhého Ústavního soudu zaujal (z odlišného důvodu) i V. Čermák, když uvedl, že „větší předpoklady pro hodnotová kritéria mají soudci, a ti tam nyní jsou jen tři. To je málo. Za nás jich bylo šest či sedm.“ Ibidem.

³⁹ Viz ustanovení § 2 zákona o Spolkovém ústavním soudu (BVefGG), podle něhož jsou 3 soudci v každém ze dvou osmičlenných senátů voleni z řad soudců nejvyšších spolkových zemí.

⁴⁰ Srov. zvláštní zákon ze dne 6. 1. 1989 o Ústavním soudu.

⁴¹ Viz čl. 224 odst. 2 portugalské ústavy, podle které musí být 6 z celkového počtu 13 soudců vybráno ze soudců jiných soudů.

podkladů nemůže provádět plénum Senátu, nýbrž pouze několik jeho členů. Ti by měli být vybráni nejlépe v rámci jeho ústavněprávního výboru tak, aby byla zajištěna i co nejvyšší míra odborného posouzení.

Obávám se totiž, že stávající praxe projednávání kandidátů na ústavní soudce v Senátu je z tohoto hlediska zcela nedostačující. Protože jsem stoupencem existence Senátu a tvrdím, že (zejména v době opoziční smlouvy) si právo na svoji existenci již vybojoval, je mi o to více líto, že svojí činností nezamýšleně popírá Parkinsonovy a Murphyho zákony, když svoje - již dnes tak skromné - kompetence *de iure* i *de facto* omezuje. *De iure* tak učinil souhlasem se zavedením přímé volby prezidenta a nově nastaveným řízením o žalobě pro velezradu, *de facto* tak činí právě velmi malou pozorností, kterou příkládá projednávání návrhů na jmenování ústavních soudců. Pokud však použiji slova T. Langáška, souhlas Senátu se jmenováním kandidáta „*plní jednak roli korekce jinak nesnesitelně obrovské kompetence soustředěné v rukou prezidenta republiky, jednak je zdrojem demokratické legitimacy Ústavního soudu a jeho soudců.*“⁴² Dodávám, že tato korektivní funkce Senátu je o to více žádoucí za situace, kdy prezident republiky je volen přímo a má tak daleko menší spojení s ostatními ústavními orgány.

Abych byl správně pochopen: plně akceptuji, že rozhodování Senátu nakonec vždy zůstane rozhodováním politickým a je to tak i zcela v pořádku. Lítost však vyjadřuji nad tím, že pro toto svoje rozhodnutí nečiní vše, co by – např. ve zdravotním právu – bylo označeno za „informovaný souhlas“. Jinak řečeno, nedá si tu práci, aby byl dobře seznámen s hodnotovým zakotvením ústavních soudců. Že toto zakotvení nemá být jednotné, je zcela jasné. Důležité je však vědět, zda vůbec daný kandidát určité hodnoty zastává a pokud ano, tak jaké. Neúspěšný kandidát by pak měl mít alespoň možnost dozvědět se, proč vlastně neuspěl, jelikož důsledky tohoto negativního rozhodnutí jsou pro něj samozřejmě velmi citelné (opět paralela s habilitačním řízením). Souhlasím proto plně s J. Kyselou a Z. Kühnem, že společným znakem nominací je absence kritických hlasů a senátoři, kteří nakonec hlasují proti kandidátovi „*nepocit'ují potřebu sdělit své vyhrady, což je nesporně škoda. Prezidentu republiky a budoucím kandidátům totiž chybí zpětná vazba.*“⁴³

4. Závěr

Snažil jsem se poukázat, že stávající výběr soudců Ústavního soudu není optimální, a to *de iure* a ani *de facto*. Přitom máme za sebou jmenování již třetí dekády Ústavního soudu provedené osobami třech zcela rozdílných (a dokonce i rozdílně volených) prezidentů republiky, takže je načase se pokoušet o první zhodnocení. Jak jsem se pokusil vyjádřit, k diskusi se nabízí celá řada změn: od rozšíření okruhu navrhovatelů přes podrobnější specifikaci podmínek pro navrhované kandidáty až k prodloužení funkčního období a zákazu opětovného jmenování. I pokud by se však žádnou z těchto změn nakonec nepodařilo prosadit, je zde dán obrovský prostor pro zkvalitnění stávající procedury. Role Senátu je v tomto směru nezastupitelná.

* * *

⁴² RYCHETSKÝ, P., LANGÁŠEK, T., HERC, T., MLSNA, P. *Ústava České republiky – komentář*, Wolters Kluwer, 2015, str. 831-832.

⁴³ KYSELA, J., KÜHN, Z. *Kreace ústavních soudů ze srovnávací perspektivy*, Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2003, str. 9.